

УДК 93:140.8 (09)

До 500-річчя від дня народження

Шульський М. Г., д.е.н., професор[©]

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С. З. Гжицького

ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ СТАНІСЛАВА ОРІХОВСЬКОГО-РОКСОЛАНА

*Всяк, хто відступить назад від своїх предків,
як би навіть народився на небі або під
землею, ніколи не буде мати у Бога ласки, а
від людей хвали... Кожна людська справа без
чесності і без справедливості є щирою
ганьбою*

С. Оріховський

*Знаю, скільки від того чоловіка
(С. Оріховського – примітка М.Ш.)
залежить, бо в цілій державі (Польщі) ніхто
йому ані мовою, ані відвагою не дорівнює
кардинал Дж. Ф.Коммендоні*

*Найяскравішою прикметою, домінантною
 рисою усіх економічних, політичних,
 історичних, релігійних, філософських
 роздумів С. Оріховського був чітко
 виражений патріотизм, любов до рідного
 краю і долі українсько-руського народу
 професор С. Злупко*

*У статті проведено дослідження життєвого шляху одного з
 найвидатніших українських діячів епохи середньовіччя – Станіслава
 Оріховського-Роксолана, 500 річчя від дня народження якого минає у цьому
 році. Його твори пройняті патріотизмом до рідного краю, любов'ю до України
 – Русі. Вони є актуальними в умовах сьогодення і можуть бути корисними для
 сучасних поколінь його нащадків.*

Ключові слова: Станіслав Оріховський-Роксолан, середньовіччя, король
 Сигизмунд Август II, Русь, поради (напучення), мислитель.

Постановка проблеми. Відновлення державності України, забезпечення
 її стабільного розвитку, зміцнення авторитету на міжнародній арені вимагає
 значних зусиль кожного її громадянина до здійснення державотворчих
 процесів. При цьому важливо використовувати не тільки можливості сучасних

[©] Шульський М. Г., 2013

покоління українців у формуванні міцної держави, але і надбання наших видатних діячів минулого, чільне місце серед яких займає Станіслав Оріховський-Роксолан. Ця визначна особистість, як і багато інших знаменитих людей, була забута за період радянської доби. І в сьогоденні умовах назріла проблема повернути із забуття славні імена нашої складної і неоднозначної минувшини. Представлена стаття є одним із напрямків розв'язання цих проблем.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження діяльності Станіслава Оріховського-Роксолана в Україні почалося в основному із процесами формування її незалежності. Серед вчених, праці яких присвячені цього діячу, слід назвати таких як: В.М. Нічик, В.Д. Литвинов, Л.М. Стратій, В.П. Масляк, М.С. Трофимчук, Д.С. Наливайко, С.М. Злупко та інші.

Однак, як показує реальна дійсність, творча спадщина цієї неординарної особистості, його життєвий шлях настільки різноманітні і глибокозмістовні, що вимагають продовження дослідження в даному напрямку. І чим більше уваги ми будемо звертати до наших видатних предків, тим міцніші будуть наші знання про минуле, тим вищий буде авторитет нашої держави.

Мета статті. Привернути увагу наших співвітчизників до відомих наших діячів минулого, про діяльність яких більше знають за рубежом, ніж у нас в Україні. Серед цих особистостей виділяється постать С. Оріховського-Роксолана, про життя і діяльність якого повинні знати його нащадки. Саме для реалізації цих цілей і присвячується дана публікація.

Результати досліджень. У цих трьох вищенаведених цитатах відображено ті основні складові життя і діяльності однієї людини – Станіслава Оріховського-Роксолана, 500-річчя від дня народження якого минає у цьому році. Ці слова висвітлюють подих епох середньовіччя і сучасності, в центрі уваги яких представлений С. Оріховський. Перший епіграф – це висловлювання самого С. Оріховського, які у найбільшій мірі і найбільш глибоко та конкретизовано характеризують його як особистість і які були леймотивом його життєвого шляху; другий – це те, що сказали про нього його сучасники; третій – це оцінка його діяльності нащадками в умовах сьогодення.

Ось ті прості і одночасно душепроникаючі слова як самого С. Оріховського, так і про нього як його сучасниками, так і нащадками обумовлюють цілком вмотивовано і закономірно постановку питання – то хто ж такий був Станіслав Оріховський-Роксолан? За радянський період про нього було сказано досить мало. В енциклопедичних виданнях того періоду про нього не згадувалося, а в інших виданнях інформації було обмаль. Після проголошення незалежності України його прізвище стало з'являтися в друкованих працях досить часто. І це справедливо, адже історія завжди, навіть через багато віків, відведе кожному те місце, яке він заслужив.

Для сформування відповіді на поставлене вище питання ми використали праці професора С. Злупка щодо дослідження діяльності С. Оріховського[1; 2]. Оброблений певним чином матеріал про життєвий шлях українського мислителя-гуманіста у діалоговій формі представлений в таблиці 1.

Отож, народився С. Оріховський в с. Оріховці Перемиської єпархії в 1513 р. у священницькій сім'ї. Різні автори по-різному пишуть назву цієї єпархії, часто її називаючи «Перемишлянською» [3, с. 16], що не відповідає дійсності. Пояснимо чому. У Львівській області є територія, яка у ці давні часи входила до складу Польщі, що в умовах сьогодення відноситься до Перемишлянського району з центром м. Перемишляни (час заснування 1473 р.). Ця місцевість ніякого відношення немає до народження С. Оріховського, а появився він на світ Божий в селі Оріховці, що розташоване біля м. Перемишля (Республіка Польща), тому правильна назва «Перемиська», а не «Перемишлянська» єпархія.

Не виключенням, а в деякій мірі закономірністю є те, що С. Оріховський народився в сім'ї священника. Це пояснюється тим, що переважна більшість інтелігенції серед українців були вихідці з духовенства. Згадаймо відомих галичан – українців, які своє походження і навіть свою діяльність пов'язували з духовенством: М. Шашкевич (1811-1843) – будитель українського слова, М. Вербицький (1815-1870) – композитор, що написав музику до гімну України,

Таблиця 1

Життєвий шлях Станіслава Оріховського-Роксолана [1, с. 30-31]

№ п/п	Питання, сформувані нами	Відповіді із тексту вказаного джерела
1	2	3
1	Хто такий С. Оріховський, коли і де народився?	Український мислитель-гуманіст Станіслав Оріховський займає чільне місце у поступі передових ідей середньовічної Європи. Він народився в 1513 р. у сім'ї священника в селі Оріховці Перемиської єпархії
2	Що писав він про своє походження?	«Родом я, – писав С. Оріховський до папи Юлія, – зі скіфського племені, рутенського народу. В обох випадках також сармат, тому, що Руссія, моя батьківщина, лежить в європейській частині Сарматії». Вважаючи себе русином-українцем, С. Оріховський генетично виводив свій рід із скіфської доби. Це відповідає науковим поглядам на етногенез українців
3	Де навчався С. Оріховський?	Навчався С. Оріховський спочатку в Перемишлі, а відтак у Відні, де майже два роки вивчав грецьку та латинську мови. Втікаючи від турецької неволі, С. Оріховський опинився у Саксонії, де став учнем і однодумцем Мартіна Лютера у Віттенбурзі
4	Де продовжував навчання С. Оріховський?	За наполяганням батька С. Оріховський подався до Падуї в Італію. Там він відвідував лекції філософа Антонія Паризеуса, ритора Лазаря Бонаміно, які були прихильниками М. Лютера. В Падуї С. Оріховський, як сам зізнався, став стійким, рішучим і переконливим оборонцем учня М. Лютера

продовження табл. 1

1	2	3
5	Коли С. Оріховський повернувся на батьківщину?	У 1540 р. С. Оріховський вирушив з Падуї на батьківщину, пробувши певний час у Болонії та Римі, де брав участь у наукових диспутах і знайомився з тогочасними знаменитостями. Після 16 років проживання у різних країнах Європи повернувся в Україну до батьків, де став великим прихильником освіченості й знань
6	Як ставився С. Оріховський до минулого України та її проблем?	До речі, С.Оріховський позитивно відгукувався про Анахарсія – мислителя VI ст. до н. е. з Подніпров'я. У «Напученні польському королеві Сигізмунду Августу» він часто нагадує про українські проблеми, необхідність захищувати українців, розвивати освіту тощо
7	Чому С. Оріховського називали Роксоланом?	С. Оріховський ніколи не забував нагадати про те, що він належить до українського роду та народу. Саме за це його називали Оріховський-Роксолан, тобто русин-українець
8	Коли помер С. Оріховський і що він залишив потомкам?	Помер С. Оріховський 1567 р., навіки залишивши своє ім'я в історії української суспільно-економічної думки

відомі священники-кооператори: І. Наумович (1826-1891), О. Нижанківський (1863-1919), Ю. Дзерович (1871-1943), Т. Войнаровський (1856-1938), А. Шептицький (1865-1944) та багато інших. Їх прізвища слід не тільки згадувати нащадками, але і висвітлювати їх багатогранну діяльність серед народу і для народу, з надр якого вони вийшли і якому сумлінно служили.

Особливої уваги серед інформації, що наведена в таблиці 1, представляє відповідь С. Оріховського щодо свого походження. Він чітко написав папі Юлію, що його коріння «зі скіфського племені рутенського народу». Щодо слова «рутенського». В сучасному словнику української мови з цього приводу сказано: «середньолат. Ruthenia – Русь»[4, с. 780]. Отже, руського, тобто українського походження вважав себе С. Оріховський.

Щодо навчання Станіслава. До цієї інформації, що, представлена в таблиці 1, додамо твердження інших авторів проте, що він: «Далі вчився в університетах: Краківському (від 1526 р.), Віденському (з 1527 р.), Віттенберзькому (1529 р.), Падуанському (1532 р.), Болонському (1540 р.), а також вдосконалював свої знання у Венеції, Римі, Лейпцігу»[3, с. 16]. Із цієї гами відомих навчальних і наукових закладів середньовічної Європи, в яких навчалися і підвищували свій рівень знань вихідці із багатьох країн світу, вийшла ціла плеяда знаменитостей із різних сфер людської діяльності, помітне місце серед яких займає постать С. Оріховського.

Кожен університет, як відомо, славиться тими особистостями, які працюють в ньому. Саме вони, а ніхто і ніщо інше, підносять славу установі, її авторитет і, що важливо, готують особистостей світового рівня. Саме із-за цих обставин виникає цілком закономірно питання, а хто були вчителі

С.Оріховського? У працях дослідників його діяльності про це сказано так: «Вчителями були: Александр Брасікан (відомий австрійський гуманіст, професор Віденського університету, автор наукових праць і лавроносний поет); Р. Амадей (професор риторики й оратор в університетах Болонї, Падуї, Римі); Л. Бонкадиферро (філософ, професор Болонського університету); відомий німецький гуманіст Меланхтон та реформатор Мартін Лютер, який під час навчання навіть поселив здібного юнака у власному будинку. Посередньо (через свої твори) мав на Оріховського вплив Еразм Роттердамський» [3, с. 17-18]. Вчитуючись в імена цих знаменитостей, ми можемо констатувати про високий рівень підготовки С. Оріховського з різних сфер суспільних відносин.

Серед названих великих вчителів Станіслава особливу увагу звернемо на реформатора Мартіна Лютера, в будинку якого він проживав. Безумовно, вчитися в однієї особи і проживати в неї – це є досить вагоме джерело й значний ресурс для формування особистості. Діяльність С. Оріховського є наочним прикладом підтвердження сказаного.

У житті будь-якої людини важливо не тільки мати добрих вчителів, але і коло тих осіб, які її оточують після навчання, тобто в процесах життєвої діяльності. Людина, як правило, вчиться для того, щоб згодом здійснювати ту чи іншу діяльність у різних сферах суспільних відносин. У цих процесах досить важливим є фактор спілкування з особами оточуючого середовища. Недаремно в народі говорять: «З ким поведешся, того і наберешся». У цьому відношенні С. Оріховському значно пощастило. З цього приводу звернемося до результатів дослідження фахівців його життєвого шляху. Отож: «Добрими знайомими Оріховського були найвизначніші гуманісти й науково-культурні діячі Західної Європи. В Німеччині його друзями були Лукас Кранах-старший, Ульріх фон Гутген та визначний художник Альбрехт Дюрер. В Римі, Падуї та інших італійських містах він заприятелював з філософами Антоні Пассера та Гаспаром Контаріні, ректором і філологом Лазарем Бонаміко, а також з найвизначнішими державними та церковними діячами – кардиналом Франціско Коммендоні, Александром Фарнезе, Гінуччі та ін.» [3, с. 18]. Звідси можна стверджувати, що визначні особистості вчать у відомих вчителів і результативно здійснюють свою діяльність у спілкуванні із знаменитими діячами, залишаючи потомкам цінну творчу спадщину.

Одночасно зауважимо, що світогляд С. Оріховського формувався не тільки під впливом визначних західноєвропейських діячів, але й під впливом своїх відомих попередників-співвітчизників. Серед тих осіб помітне місце займав мислитель VI ст. до н. е. з Подніпров'я Анахарсій. В енциклопедичних виданнях про якого сказано: «скіфський мудрець, який, як свідчить Геродот, подорожував по багатьох країнах світу, якийсь час жив у Афінах і був у великій пошані в стародавній Греції»[5, с. 72]. До цього додамо висловлювання про нього С. Злупка: «Анахарсій скіфський мав великий авторитет у мислителів античності, на нього посилалися Аристотель і Ціцерон, Пліній і Сенека»[6, с. 15].

Щодо закінчення життєвого шляху С. Оріховського існують твердження різних дат. Так, С. Злупко вказує, що він помер у «1567 р., навіки залишивши

своє ім'я в історії української суспільно-економічної думки» [1, с. 31], а інші автори стверджують, що він відійшов у вічність у 1566 р. Різниця невелика і напевно це немає принципового значення. Хоча і відмітимо, що за рік людина інколи може зробити досить багато, особливо такого рівня освіченості як С. Оріховський.

С. Оріховський написав цілу низку праць на різні теми суспільних відносин, серед яких виділяється його твір : «Напучення польському королеві Сигізмунду Августу». Деякі фрагменти цієї праці представимо у цій публікації з використанням діалогової форми викладання матеріалу, а саме – тих складових цієї праці, в яких С. Оріховський дає поради (напучення) королю Сигізмунду Августу, яким йому бути при здійсненні функції управління державою. Перш, ніж приступити до викладання матеріалу наведемо коротку історичну довідку про короля. Отож: «Сигізмунд II Август (Zygmunt II August; 1. VII 1520, Краків – 7.VII. 1572, Книшин) – король польський з 1530 і великий князь литовський з 1548. Останній представник дин. Ягеллонів» [7, с. 149]. Таким чином, король народився на 7 років раніше і помер на 6 (можливо і 7) років пізніше, ніж С. Оріховський, тобто ці два персонажі прожили майже однакову кількість років.

Так, що ж радив С. Оріховський королю Польщі? Ця інформація представлена у таблиці 2. Перш за все слід з'ясувати, які обставини змусили С. Оріховського звернутися до короля Польщі із своїми порадами? Відповідь на поставлене питання знаходимо у самому творі автора «Нещодавно, коли Скітія вдерлася до Русі і все тремтіло з ляку перед ворогом, я, спонуканий подіями, відкрито надіслав тобі книжечку, яку раніше видав анонімно. А оскільки ми в Русі щороку зазнаємо ворожих нападів, то змушений був кілька літ тому дати тобі, королеві щойно обраному, поради, які можеш за прикладом батька використати на благо наше» [1, с. 31].

Отже, важке становище Русі – України, яка перебувала під владою Польщі, поглиблювалося частими захоплення її території Туреччиною і важким станом її населення. І саме звільнення рідного краю від поневолення чужоземцями було головним мотивом звернення С. Оріховського до короля. Ось ще одна цитата у підтвердження сказаного «Якби ти захотів звільнити Русь від рабства і спільну твою державу свободу зберегти, мусив би показати з дитинства, що ти за король. А я ніякої особливої ласки від тебе не чекаю, крім тієї, що від доброго короля зразковому підданому належить» [1, с. 31]. Сам же С. Оріховський, боячись потрапити у полон, змушений емігрувати з рідних земель в інші країни.

Деталізований аналіз інформації, що представлена у таблиці 2, дає можливість стверджувати проте, що С. Оріховський давав цінні поради королю Сигізмунду II Августу, як йому поводитися в тих чи інших ситуаціях, щоб бути успішним керівником держави. Не будемо деталізовано зупинятися на кожній пораді (вони всебічно викладені в таблиці), однак проведемо деяке узагальнення. У першу чергу відмітимо, що вони є актуальними в умовах сьогодення. Ті негативні дії чиновників вищого рівня, а також поведінка керівників держави, про які писав С. Оріховський, є характерними для умов

формування незалежної держави Україна. Скажімо, його твердження, що нездорова людина не виправдовує покладених на неї надій і нічого путящого не зробить. Досить чітко не відобразилося на результатах правління Президента України В. Ющенка. Будучи хворою і малопрогнозованою людиною в діях, посівши високий пост у державі він, не виправдав надій українців і дійсно нічого путнього не зробив, хоча всі можливості в нього були.

Таблиця 2

Поради (напучення) С. Оріховського королю Польщі Сигізмунду II Августу [1, с. 31-42]

№ п/п	Питання, сформовані нами	Відповіді із тексту вказаного джерела
1	2	3
1	Якого короля хотів бачити С. Оріховський?	Я хотів би бачити тебе королем, який зуміє, як треба, правити, які звичаї наслідувати і яким чином стримувати себе, щоб між нами обома завжди було порозуміння – з одного боку покірність, а з другого – правління. Ти мені наказуй строго, а я, в свою чергу, підкорятимусь тобі без образи
2	Яких людей король повинен усувати від себе?	Усувай від себе людей похитливих, жадібних, злочинних, хвалькуватих, а також блазнів, щоб я, почав твоє співжиття з цими нікчемниками, не змінив про тебе думку як про мудрого. Отже, як тільки можеш, пильнуй протягом усього життя, щоб серед твого почту завжди були чесні й учені мужі, які заслуговують на довір'я...
3	Як необхідно підбирати людей королю?	Отож підбирай для себе людей не за титулами, а дивись на їхні справи, які сприяють досягненню найвищих посад у твоїй державі. Таких людей у давнину називали філософами, бо вони давали королям такі знання, які потрібні були для правління, і поради, яких люди дослухаються у житті...
4	Яку увагу повинен приділяти король однодумцям?	Прилюдним едиктом збери однодумців – мужів високих, а замість юрби нечестивих людей дорахуй до колеги авторів досвідчених як у грецькій, так і в латинській науках
5	Як проводиться розподіл посад при тиранії?	За тиранії при розподілі посад мають значення гроші, улесливість; мають значення бенкети, учти й блуд, а особливо підлабузництво, на якому всяка тиранія тримається. Тиранам здається, що саме в цьому суть життя і що це сприяє їхньому добробуту й задоволенню нестримного бажання

продовження табл. 2

1	2	3
6	Що радив С. Оріховський при розподілі посад?	Якщо хочеш показати себе несхожим, будь при розподілі посад пильнішим і справедливішим за всіх інших: не бери хабарів, бо гроші засліплюють очі мудрим і знеславляють чесних. Зважай, щоб прохання були гідними громадянина й корисними для держави
7	Як повинен жити і діяти король?	Ніколи не живи довго на одному місці, всюди бувай, всюди давай про себе знати, дбай про всі частини своєї держави: оглядай провінції, вислуховуй скарги, карай винних, звільняй пригнічених
8	Як повинен король відноситись до сенаторів?	Отже, зроби, що прошу, передусім. Далі потурбуйся, щоб ніхто з сенаторів не вів у сенаті справу когось із знайомих. Бо такий сенатор певною мірою є ніби зацікавленим суддею...
9	Що радив королю С. Оріховський щодо Русі?	Передусім прямуй у Русь, мешканці якої зазнають нападів численних ворогів. Прийди у цю провінцію, Августе, оглянь її укріплення, захисти слабкі місця фортець, набудуй міцних побільше. Покажи себе королем, який може прогнати від нас скіфів, волохів і турків
10	Яку дружину повинен мати король?	Що ж до королів, то тут інший резон: королю треба турбуватися не стільки про дружину для себе, як про королеву для держави. Від цього всім буде вигода. Вона державу збагатить віном, новим союзом підсилить, мир для людей здобуде
11	Погляди С. Оріховського на здоров'я людини	Та людина найменше здорова, якою опановує жага, особливо якщо вона до того ж нездорова. Тоді всім стає зрозуміло, що така людина не виправдовує покладених на неї надій і нічого путящого не зробить
12	Кого С. Оріховський ставить взірцем для короля?	Один Александр Македонський хай буде для тебе достатнім прикладом: з молодих літ почав займатись вельми поважними справами. І хоч у 33 роки помер, але встиг перемогти греків, погамувати персів і всю Азію підкорити. З цього можна зробити висновок, що доблесть діяльних королів може більше, ніж вік

Отже, епохи змінюються значно швидше, ніж піддаються змінам відношення між людьми та ієрархічні системи побудови взаємовідносин між ними. Особливо це проявляється у структурах функціонування влади. І нам дійсно слід вивчати минуле, щоб не повторювати негативних вчинків в умовах сучасності і тим більше на майбутнє.

За своєю суттю і змістом поради С. Оріховського королю наближаються до рівня висловлювань Нікколо Макіавеллі (1469-1527) щодо поведінки

керівника із-за цих чи інших ситуацій. Хоча ці дві видатні особистості жили і діяли в одну епоху, однак оцінки їх сучасниками є різні. Про італійця Нікколо Макіавеллі сучасне покоління людей в Україні знає набагато більше інформації, ніж про свого співвітчизника С. Оріховського-Роксолана, який вважав себе русином-українцем. Парадокс, але факт, або, як кажуть росіяни: «Невероятно, но факт». Так, на превеликий жаль, є, але так, на наше переконання, не повинно бути як в умовах сьогодення, так і на майбутнє. І ця публікація є одним із напрямків подолання цих негативних тенденцій, що сформувалися у минулому про наших видатних особистостей.

А тепер слід поставити конкретне питання, а чи прислухався король Сигізмунд II Август до порад С. Оріховського-Роксолана в процесах своєї державницької діяльності? Безумовно, дати вичерпну відповідь на поставлене питання в умовах сьогодення досить важко, адже події відбувалися досить давно (майже 5 віків тому), не всі результати діяльності короля зафіксувала історія і можливо не все писане про дії короля та їх наслідки дійшли до наших днів (хоча стверджують, що рукописи не горять. Так пишуть, але вони не тільки горять, але інколи пропадають при не з'ясованих обставинах). Однак відмітимо, що все-таки щось збереглося про діяльність короля. І саме, використавши цю інформацію у своїх дослідженнях, ми можемо в деякій мірі відповісти на поставлене вище питання. Як відомо, найбільше достовірної інформації про життя і діяльність конкретної особистості міститься в енциклопедичних виданнях, що і використано нами. Відповідно оформлений матеріал у діалоговій формі представлений в таблиці 3.

Таблиця 3

Що встиг зробити король Сигізмунд II Август за період своєї державної діяльності [7, с. 146]

№п /п	Питання, сформовані нами	Відповіді із тексту вказаного джерела
1	Яку політику проводив король щодо повернення коронних земель?	Відбулось повернення королю коронних земель, які було роздано магнатам після 1504
2	Взаємовідносини короля та єзуїтів	В 1564 Сигізмунд II допустив діяльність єзуїтів у Польщі
3	Яку політику проводив король щодо Росії?	Сигізмунд II проводив ворожу політику щодо Росії, проти якої Польща виступила у Лівонській війні 1558-83
4	Ставлення короля до Люблінської унії 1569 р.	Сигізмунд II відіграв важливу роль в укладанні Люблінської унії 1569
5	Що було зроблено для захисту українських земель від нападів чужоземців?	За правління Сигізмунд II на о. Мала Хортиця було збудовано замок з метою зміцнення кордонів
6	Король і реєстрові козаки	У 1572 вперше на польську державну службу було взято 300 українських козаків (реєстрові козаки)

Отже, король зміцнив свою владу, повернувши коронні землі, які були роздані магнатам у 1504 р. (адже, що за правитель землі без землі); допустив діяльність єзуїтів; проводив війну з Росією (одночасно зауважимо, що назви Росії на цей період ще не було, це зробив цар Петро I значно пізніше, а на цей час була – Московія), брав участь у Лівонській війні; відіграв важливу роль в укладанні Люблінської унії (1596 р.); зміцнив східні кордони (за його правління було побудовано замок на о. Мала Хортиця); запровадив реєстрове козацтво тощо. До цього додамо, що він був «покровителем мистецтв і меценатом» [8, с. 746]. Ось такі різновекторні, хоча, звичайно, і не всі напрями діяльності короля свідчать про те, що він використовував поради С. Оріховського-Роксолана у повному обсязі у своїй державі. Отже, наслідки королівської діяльності дають підстави стверджувати, що ці напучання (поради) король Польщі сприйняв позитивно.

Висновки. Закінчимо цю розповідь про відому українську особистість у минулому, 500-річний ювілей від дня народження якої минає у цьому, 2013 р. – Станіслава Оріховського-Роксолана, словами сучасника його, польського відомого історика Кромера: «Не думай, мій Оріховський, що твоє ім'я не відоме за кордоном. В Італії, Іспанії, Франції й Німеччині мені довелося чувати схвальні відгуки про твої твори, які становлять гордість і захист Вітчизни. Я не зустрічав там вченого, який би не читав їх і не підносив би до небес твоєї дотепності, красномовності та вченості. І я був гордий твоєю славою, оскільки вбачаю в тобі співвітчизника й друга, і тому промінці твоєї слави падають і на мене» [9, с. 170].

Висловлювання Кромера актуальне і для умов сьогодення, адже знамениту людину згадують її сучасники добрим словом і сучасним поколінням також слід берегти пам'ять про неї і передавати її наступним поколінням. У підтвердженнях сказаних слів його співвітчизниками про С. Оріховського можна сказати, що його сучасники уже в незалежній Україні не забули про нього, а зберегли його ім'я. Прикладом може служити те, що він занесений до книги Золотої української еліти із твердженням, що він проявив себе як «філософ, історик, публіцист, полеміст, оратор» [10, с. 260].

Література

1. Злупко С. М. Станіслав Оріховський-Роксолан / С. М. Злупко / Українська економічна думка: Хрестоматія / Упоряд. С. М. Злупко. – К.: Знання, 2007. – С. 30-42.
2. Злупко С. Економічна думка і наукознавство: Монографія / С. Злупко // Упорядник Ярослава Злупко. – Львів: Тріада плюс, 2006. – С. 129-142.
3. Нічик В.М. Гуманістичні і реформаційні ідеї на Україні (XVI – початок XVII ст.) / В. М. Нічик, В. Д. Литвинов, Я. М. Стратій // Відп. ред. Горський В. С.; АН УРСР. Ін-т філософії. – К.: Наук. думка, 1990. – 384 с.
4. Сучасний тлумачний словник української мови: 65 000 слів / За заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В.В. Дубічинського. – Х.: ВД «Школа», 2006. – 1008 с.

5. Український радянський енциклопедичний словник. Том 1. – К.: Головна редакція Української радянської енциклопедії АН УРСР, 1966. – 856 с.
6. Злупко С. М. Анахарсій / С. М. Злупко / Українська економічна думка: Хрестоматія / Упоряд. С. М. Злупко. – К.: Знання, 2007. – С. 14-18.
7. Українська радянська енциклопедія. Том 10, видання друге. – К.: Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1983. – 544 с.
8. Довідник з історії України (А-Я) Посібн. для серед. загальноосвіт. навч. закладів / За заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста. – 2-ге вид. доопр. і доповн. – К.: Генеза, 2001. – 1136 с.
9. Наливайко Д. С. Станіслав Оріховський як український литономовний письменник відродження / Д. С. Наливайко // Українська література XIV-XVIII ст. та інші слов'янські літератури. – К., 1984. – С. 161-165
10. Золота книга української еліти. Інформаційно-іміджевий альманах у 6 томах. Т. 2. – К.: Компанія Євроімідж, 2001. – 577 с.

Summary

Shulskyy M.G.

**Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology named after
S. Z. Hzytskyj**

THE LIFE AND WORK OF STANISLAW ORZECZOWSKI-ROKSOLANA

The article studied the way of life of one of the most prominent figures of the Middle Ages Ukrainian Stanislaw Orzechowski-Roxolana, 500 th birthday which expires this year. His works are imbued with patriotism to the motherland, love of Ukraine - Rus. They are relevant in the present and may be useful for today's generations of his descendants.

Key words: *Stanislaw Orzechowski-Roksolan, Middle Ages, King Sigismund II Augustus, Russia, advice (instruction), a thinker.*